
БУДДІЙСЬКІ ПРИТЧІ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

ЗАЧЕКАЙ РІК

Якось один чоловік прийшов до Будди з безліччю запитань, що його хвилювали. Вислухавши його, Будда сказав:

— Я відповім, але тільки за однієї умови: зараз ти мусиш піти й повернутися за рік. Проживи цей час у мовчанні, відкинь усі думки. А за рік я дам відповідь на все, що тебе цікавить.

Учень Будди, який чув цю розмову, розреготався і сказав до чоловіка:

— Питай краще зараз, інакше ніколи вже не спитаєш.

— Ні, — заперечив Будда. — Зараз не відповідатиму, хай приходить за рік і виконає мою умову.

Минув рік. Той самий чоловік прийшов до Будди знову й сказав:

— Тепер я зрозумів, чому сміявся твій учень. Всі мої запитання зникли.

БУДДА ТА АСТРОЛОГ

Якось астролог помітив на березі річки сліди босих ніг, що їх зберіг мокрий пісок. Астролог цей повертався додому після п'ятнадцятирічного навчання. Придивившись пильніше до відбитків, астролог неабияк здивувався: знаки на піску говорили, що вони безперечно належали володарю Всесвіту Чакравартіну — у своїх книжках він уже бачив такі. Та оскільки сліди вели до бідного селища, астролог засумнівався у правдивості своїх передбачень. «Навіщо володарю йти босоніж у якесь глухе село? — подумав він. — Або книжки брешуть, або я сліпий!»

Ті сліди скоро й справді привели його до Будди Просвітленого, який спочивав під деревом, втомлено склепивши повіки. Підійшовши ближче, астролог розгубився ще

більше — під деревом сидів... якийсь обідраний злидар. Але ж сліди величного царя не могли належати якомусь голодранцю! Спантичений астролог звернувся до нього з такими словами:

— Допоможи, о найвеличніший, розвіяти сумніви мої. Довгі роки опановував я в Каші мистецтво таємних знань і досяг у тому значних успіхів. Я вважав, що досягнув усі таємниці пророкувань, та сьогодні, зустрівши тебе, вже не такий впевнений у своїх знаннях. Ти зруйнував мою впевненість. За всіма ознаками ти — володар Всесвіту Чакравартін, але бачу я перед себе злиденного селянина. Скажи мені, хто ти, благаю тебе! Якщо ти справді жебрак, я спалю свої книжки, які п'ятнадцять років лише дурили мене, і, вивчаючи їх, я змарнував своє життя.

Розплющивши очі, Будда мовив:

— Я розумію твоє здивування, але палити книжки не треба. Знання, що ти їх за-
своїв, цілком справедливі щодо сотень ти-
сяч людей. Нині ж ти просто натрапив на
виняток із правил. Не засмучуйся — більше
такий, як я, не трапиться тобі на шляху. Тож
немає жодної потреби спалювати книжки.

— Як же ти зміг стати непередбачува-
ним? Відкрий мені таємницю, — попросив
астролог.

— Я був уважним, старанним і цілеспря-
мованим, ніколи не повторював своїх поми-
лок, тому я став людиною, і ти не можеш
передбачити мене. Та й ніхто не може прові-
стити, що станеться зі мною наступної миті.
Бо я також цього не знаю.

ЗАПИТУЙ ВЧАСНО

Один крамар прийшов до Будди, коли той уже помер. Багато разів протягом тридцяти років Будда проходив через його містечко, і розмовляв з мешканцями, відповідаючи на їхні запитання. Лише крамар жодного разу не спромігся до нього підійти. Хоч теж мав до Будди багато запитань. Але завжди щось ставало йому на заваді: то гості неочікувані, то численні покупці. Так і не зміг він обличити свої справи, щоб зустрітися з Буддою — щойно справи закінчувалися, як великий проповідник ішов з містечка. Тепер же, почувши, що Будда помер, крамар негайно зачинив свою крамницю і помчав до місця, де був проповідник. Будда ж перед тим, як назавжди попрощатися зі світом, тричі звернувся до людей зі словами: «Чи

має хтось запитання?» Але вони тільки гірко плакали, нічого не запитуючи.

Тоді Будда ліг під деревом і, заплющивши очі, налаштувався в останню путь. У цей час крамар, вигукуючи: «Пустіть мене до нього, дайте спитати!» — розштовхав натовп, щоб дістатися до дерева. Учень Будди Ананда зупинив чоловіка, сказавши:

— Я впізнав тебе, ти — крамар. Вісім разів ми проходили повз твій дім, але ти жодного разу не знайшов хвилини, щоб звернутися до Будди.

— Я дуже хотів, але справи весь час заважали: то пологи в дружини, то хвороби в дитини, то гості неочікувані, то покупці — ніяк я не міг прийти. Хоча б зараз пустіть мене до нього!

— Пізно, — відповів Ананда. — Ми вже не в змозі його повернути, він пішов од нас.

Але Будда все чув і, повернувшись у своє тіло, сказав:

— Анандо, не заважай йому! Цей чоловік прийшов до мене, я потрібен йому, і я мушу допомогти, поки ще майже живий. Запитуй, крамарю!

Запитань у крамаря було багато, і на всі він дістав відповідь великого Будди. Та це не допомогло чоловікові стати просвітленим. Він повернувся у свою крамницю, до своїх покупців, до своєї родини, і ніхто про нього більше не чув.

СКІЛЬКИ ЛИСТЯ

Постарілий Будда, який невдовзі вже збирався полишити цей світ, перепочивав під деревом в осінньому лісі. До нього підійшов один філософ і спитав:

— Чи вже усе ти сказав із того, що знав?

Будда, взявши в руку кілька сухих листків, промовив:

— Як гадаєш, скільки листя у мене в руці? Більше чи менше, ніж в усьому лісі?

Здивований такою відповіддю, філософ мовив:

— Що за дивні речі ти кажеш? Навкруги — сила-силенна листя, он як воно шелестить на вітрі! Ти ж тримаєш у жмені лише кілька листочків!

Тоді Будда відповів:

— Того, що я встиг вам сказати, так само мало, як листя у моїй руці. А те, що я не сказав, це і є все листя цього лісу.

— Що ж завадило тобі сказати нам усе? — вигукнув філософ.

Будда відповів:

— Бо це не допоможе вам! Навіть якби я й хотів сказати все, навряд чи це можливо. Щоб осягнути істину, ви мусите прожити й відчути все самі, тільки так дізнаєтеся.

ТРИ ТИПИ СЛУХАЧІВ

Якось один чоловік, відомий на всю країну вчений, прийшов до Будди із запитанням. Будда сказав, що відповідь обов'язково, але згодом. Той образився:

— Чому ти не відповіси на моє запитання негайно? Схоже, ти нічим зараз не зайнятий, а просто не хочеш приділити мені трохи свого часу.

— Так, я міг би відповісти тобі. Утім, зараз ти сам не в змозі сприйняти мою відповідь, — відказав Будда.

— Що ти маєш на увазі? — здивувався вчений.

І Будда пояснив йому:

— Є три типи слухачів. Вони — як ті горщики. Один перевернутий догори дном, скільки не лий у нього, він не наповнить-

ся. Тому такий не почує твоєї відповіді, бо закритий для неї. Інший слухач — горщик дірявий. Хоч скільки наповнюй такий, він однаково дуже скоро знову спорожніє, бо в ньому нічого не тримається. Ще інші — то горщики, заповнені різним мотлохом. Начеб і не діряві, і не догори дном стоять, і вода вливається в них і затримується там. Але через мотлох вода ця завжди несвіжа. І ти зараз такий самий — як горщик, повний не-потребу. Знання переповнюють тебе, та чи всі з них ти усвідомив? Ось чому поки що я не бачу сенсу відповідати на твоє запитання. Приходь пізніше!

ПЛІТ

Якось Будда сказав своїм учням:

— Уявіть собі мандрівця, якому на шляху трапився бурхливий потік. На березі, де він опинився, на нього чигає багато небезпек, тим часом на тому боці він матиме надію на спокійне, безжурне життя. Але немає поблизу якогось мосту чи човна, щоб дістатися на той бік. Тоді чоловік на благоденстві плу, спорудженому з того, що знайшов поблизу, на превелику силу долає грізний потік. Уже на безпечному березі мандрівець міркує так: «Цей пліт виручив мене в скрутну хвилину. Треба взяти його із собою!» І чоловік, завдавши на плечі важезного плута, несе його далі. Як гадаєте, учні, чи правильне таке рішення? Очевидно, що ні. Пліт, яким мандрівець скористався для переправи,

не мав стати для нього довічною ношею, він мусив залишити його й піти далі порожнем, не обтяжуючи себе...

Я розповів вам цю історію, щоб ви розуміли: моє вчення для вас і є таким плотом, воно лише засіб для досягнення свободи, але ви не повинні весь час тягти його за собою. Тож, як переберетеся на береги Нірвани, забудьте й думати про нього.

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ РЕАЛЬНІСТЬ СВІТУ

Один філософ, учень Наґарджуни, доводив усім, що світ нереальний. Зрештою, чутки про дивака дійшли й до царевих вух. Коли філософа привели до палацу, цар сказав йому:

— Ти досі впевнений, що світ нереальний? Але не поспішай з відповіддю, подумай як слід! Я легко доведу тобі, що світ реальний.

— Я міркував про це багато років, доки дійшов висновку, що світ нереальний, — не погодився філософ.

Тоді цар наказав відвести впертого філософа у двір, звідки не було виходу, і запустити туди розлюченого слона. Тварина накинулася на філософа, і той кинувся нав-

ЗМІСТ

Зачекай рік	5
Будда та астролог	7
Запитуй вчасно	10
Скільки листя	14
Три типи слухачів	16
Пліт.	18
Від чого залежить реальність світу	20
Олень і вовк	23
Отруйна змія.	24
Хто головніший	26
Заздрість дурня.	28
Блудний син	30
Актор	34
Як стати щасливим	36
Ліки для дорослішання	38
Як добитися прихильності правителя.	40
Станьте самі світлом для себе	43
Заклад.	45
Мовчання Будди	46
Дерев'яна статуя	48
Я мушу скуштувати всі плоди	50
Ворота, мотузка та осел	53

Чи є на світі Бог?	55
Віра	59
Стонога й кролик	63
Черепаха й гуси	65
Масло та ринь	67
Загублений осел	73
Кривий пудинг	75
Покарай його багатством	78
Але практика все одно краще	82
Песиміст, оптиміст і реаліст	84
Рецепт	86
Золота цегла	89
Що є ти?	92
Жадібність	94
Причини й наслідки	96
Тонкосльоза стара	98
Синова смерть	101
Кожен мусить оберігати себе	105
Кінець світу	107
Справжня любов	110
Як боротися з мишами?	113
Спокушання Будди	114
Багатий бідняк	116
Діамант у кишені Будди	119
Гаутама та муха	121
Десять чеснот	123